

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ В СИСТЕМІ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МЕТОДИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

©2022 ПЕТИК Л. О., БАСЬКОВА Ю. С.

УДК [336:338.24]:005.334
JEL: D81; G32; M21

Петик Л. О., Баськова Ю. С. Проблеми управління фінансовими ризиками в системі ризик-менеджменту та методи їх вирішення

Стаття присвячена сучасним методам управління фінансовими ризиками для підприємства. Розглядаються основні напрямки ризик-менеджменту та методи нейтралізації фінансових ризиків. Ризики є важливою складовою економіки, політики, соціального життя суспільства, тобто наявні в усіх галузях діяльності та напрямках будь-якої компанії, підприємства, організації, що функціонують у ринкових умовах. Ризики пов'язані з управлінням та залежать від ефективності, оперативності й обґрунтованості рішень. Існують різні визначення поняття «фінансовий ризик», адже залежно від того, з якої позиції автор розглядає категорію «фінансовий ризик», він підкреслює та посилює у своєму визначенні ту чи іншу специфіку фінансового ризику. Для того, щоб всебічно зрозуміти фінансовий ризик, необхідно проаналізувати його показники. У статті охарактеризовані основні підходи до визначення поняття «фінансовий ризик», розкрито зміст процесу управління ризиком і описані основні методи фінансових ризиків. Для управління фінансовими ризиками в організації використовуються такі основні методи: ухилення від ризику (або, інакше, його уникнення); попередження та контроль можливих втрат (поглинання ризику); збереження ризику (прийняття його на себе); передача ризику. Можливість і наслідки – дві важливі складові ризику. Кількісна характеристика повинна враховувати обидва ці елементи. Ще однією важливою характеристикою фінансового ризику є невизначеність його наслідків. Дана характеристика фінансового ризику визначається неможливістю змінити кількісний фінансовий результат у процесі ухвалення фінансових рішень. Наслідки фінансового ризику можуть бути як позитивними, так і негативними. На практиці рівень фінансового ризику найчастіше оцінюється, перш за все, розмірами можливої шкоди.

Ключові слова: фінансовий ризик, управління ризиком, ризик-менеджмент, стратегія, процес управління.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 10.

Петик Любов Орестівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансового менеджменту, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: lyubov.petyk@lnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4807-2236>

Баськова Юлія Сергіївна – студентка, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: yulibaskova@gmail.com

UDC [336:338.24]:005.334
JEL: D81; G32; M21

Petyk L. O., Baskova Yu. S. The Problems of Financial Risks Management in the Risk Management System and the Methods for Solving

The article is concerned with the current methods of managing financial risks for an enterprise. The main directions of risk management and methods of neutralization of financial risks are considered. Risks are an important component of the economy, politics, social life of society, that is, they are present in all branches of activity and directions of any company, enterprise or organization operating in market conditions. Risks are associated with management and depend on the effectiveness, efficiency and validity of decisions. There are different definitions of the concept of «financial risk», depending on the position from which the author considers the category of «financial risk», he emphasizes and strengthens in his definition one or another specificity of the financial risk. In order to comprehensively understand financial risk, it is necessary to analyze its indicators. The article describes the main approaches to the definition of the concept of «financial risk», reveals the content of the risk management process, and describes the main methods of financial risks. To manage financial risks in an organization, the following basic methods are used: risk evasion (or, otherwise, its avoidance); prevention and control of possible losses (risk absorption); preservation of risk (taking over a risk); risk transfer. Opportunity and consequences are two important components of risk. A quantitative characteristic must take into account both of these elements. Another important characteristic of financial risk is the uncertainty of its consequences. This characteristic of financial risk is determined by the inability to change the quantitative financial result in the process of making financial decisions. The consequences of financial risk can be both positive and negative. In practice, the level of financial risk is most often assessed, first of all, by the amount of possible harm.

Keywords: financial risk, risk management, strategy, management process.

Fig.: 1. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 10.

Petyk Liubov O. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Financial Management, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

E-mail: lyubov.petyk@lnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4807-2236>

Baskova Yulija S. – Student, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

E-mail: yulibaskova@gmail.com

У найбільш загальному розумінні ризик є ймовірністю настання будь-яких несприятливих подій, які можуть спричинити погіршення фінансового стану, завдати шкоди або призвести до

зменшення доходу. При цьому будь-яка організація веде свій бізнес в умовах ризику, внаслідок чого він є невід'ємною складовою комерційної діяльності та дуже тісно кореспондує з поняттям «прибутковість».

Ризиків в умовах ринкової економіки, які можуть негативно позначитися на діяльності організації, досить багато, але в цій статті ми розглянемо найбільшу складову загального портфеля ризиків, а саме – фінансові ризики.

Наявність фінансових ризиків у процесі діяльності організації може призвести як до отримання додаткових доходів (за рахунок більш ризикового вкладення вільних коштів), так і до великих втрат у разі несприятливої реалізації ризиків [8, с. 132]. Для того, щоб мінімізувати ймовірність отримання та потенційну величину збитків (втрат) і, водночас, максимізувати величину можливих доходів, в організаціях упроваджують систему управління фінансовими ризиками.

Проблемі управління фінансовими ризиками на підприємстві присвячували свої дослідження відомі українські науковці, зокрема, І. Бланк, О. Грачова, Л. Донець, Р. Пікус, Н. Сирочук, Н. Скопенко, О. Таран, М. Турко. Такі вчені, як Л. Донець, М. Турко, О. Грачова визначали складові системи управління фінансовими ризиками; І. Бланк, Р. Пікус, Н. Скопенко займалися питаннями формулювання цілі, завдань і принципів управління фінансовими ризиками підприємства.

Широке обговорення багатьох теоретичних положень, практичне значення пошуку більш раціонального рішення з питань управління фінансовими ризиками підприємства та недостатній рівень їхніх досліджень з точки зору поточних потреб підприємств визначили невіршеність проблеми.

Мета статті – дослідити проблеми управління фінансовими ризиками в системі ризик-менеджменту та методів їх вирішення.

Методи дослідження: аналіз, спостереження, опис і системний підхід.

Уся діяльність підприємств у всіх її формах міцно пов'язана з множинними фінансовими ризиками,

рівень впливу яких на підсумки діяльності та ступінь безпеки значно зростає в умовах невизначеності та волатильності фінансової кон'юнктури. Ризики, які супроводжують діяльність підприємства, поєднуючись із загрозами економічній безпеці підприємства, підтримують економічну безпеку всього господарського суб'єкта. Фінансові ризики грають велике значення в діяльності підприємства та перешкоджають ефективному формуванню та розподілу ресурсів організації.

Можна сказати, що фінансовий ризик є ймовірністю виникнення несприятливих фінансових результатів у формі втрат доходу та капіталу в умовах невизначеності в ході фінансово-господарської діяльності. Іншими словами, це ймовірність настання несприятливої події під час здійснення конкретної фінансової операції або під час ведення економіко-господарської діяльності [2, с. 98].

У науковій літературі зустрічаються різні трактування категорії «фінансовий ризик», найбільш відомі з них наведено в *табл. 1*.

Розглядаючи вищевикладене, можна констатувати, що залежно від того, з якої позиції автор розглядає категорію «фінансовий ризик», він підкреслює та посилює у своєму визначенні ту чи іншу специфіку фінансового ризику. Для того, щоб всебічно зрозуміти фінансовий ризик, необхідно проаналізувати його показники.

Основною характеристикою фінансового ризику є його економічна природа. Фінансовий ризик безпосередньо пов'язаний із формуванням прибутків підприємства. Також важливою його характеристикою є можливі економічні втрати за підсумками здійснення фінансової діяльності. Фінансовий ризик – економічна категорія, яка займає важливе місце в системі економічних категорій, які, своєю чергою, пов'язані зі здійсненням господарського процесу.

Таблиця 1

Наукові погляди на поняття «фінансовий ризик»

Автор, джерело	Зміст поняття «фінансовий ризик»
Є. К. Бондаренко [1]	Фінансовий ризик – ризик, пов'язаний із ймовірністю втрат фінансових ресурсів (грошових коштів)
І. О. Доценко [3]	Фінансовий ризик – результат вибору власниками чи менеджерами підприємства альтернативного фінансового рішення, спрямованого на досягнення бажаного цільового результату фінансової діяльності при ймовірності заподіяння економічної шкоди (фінансових втрат) через невизначеність умов реалізації
Н. В. Корж [6]	Фінансовий ризик – це спекулятивний ризик, для якого можливий як позитивний, так і негативний результат. Його особливість – ймовірність збитків внаслідок проведення операцій, які за своєю природою є ризикованими
О. В. Орлик [9]	Фінансовий ризик – це ймовірність отримання прибутку чи збитку від фінансової діяльності підприємства
Ю. О. Тимошенко [10]	Фінансовий ризик – ризик зниження прибутковості, прямих фінансових втрат або втраченої вигоди, що виникає при фінансових операціях, у зв'язку з високим ступенем невизначеності їх результатів, із впливом на них безлічі випадкових факторів

Об'єктивність прояву полягає в тому, що фінансовий ризик – об'єктивне явище у процесі діяльності будь-якого підприємства, він супроводжує всі види фінансових операцій організації.

Як дія в умовах вибору фінансовий ризик є способом вирішення протиріч у можливому розвитку умов функціонування підприємства. У рамках цієї характеристики фінансовий ризик проявляється на стадії вибору рішення та на стадії його реалізації.

Фінансовий ризик передбачає наявність вибору альтернативи дій керівника підприємства. За будь-якого виду ризику існують хоча б дві альтернативи вибору – можна прийняти фінансовий ризик або повністю відмовитися від нього. У цьому полягає альтернативність вибору.

Фінансовий ризик завжди спрямовано на досягнення конкретної мети. В основному такою метою є отримання прибутку внаслідок проведення фінансової діяльності підприємства [4, с. 77].

Можливість і наслідки – дві важливі складові ризику. Кількісна характеристика повинна враховувати обидва ці елементи. Ще однією важливою характеристикою фінансового ризику є невизначеність його наслідків. Дана характеристика фінансового ризику визначається неможливістю змінити кількісний фінансовий результат у процесі ухвалення фінансових рішень.

Наслідки фінансового ризику можуть бути як позитивними, так і негативними. У практиці рівень фінансового ризику найчастіше оцінюється, передусім, розмірами можливої шкоди.

Рівень фінансового ризику може постійно змінюватись у процесі діяльності підприємства. Він значно варіюється в часі, тобто залежить від тривалості здійснення фінансової операції. Це зумовлює динамічність рівня фінансового ризику.

Наявність в організації окремих проявів застосування методів управління фінансовими ризиками далеко не завжди свідчить про ефективний ризик-менеджмент (або навіть про його присутність у принципі), оскільки такі «сліди управління» можуть бути стихійними (безсистемними), спрямованими на нейтралізацію втрат від реалізації будь-яких певних (окремих) фінансових ризиків, у поєднанні з нерозумінням ступеня небезпеки або взагалі – самого факту існування будь-яких інших ризиків.

Така політика управління фінансовими ризиками може бути ефективною лише по відношенню до деяких конкретних ризиків, які найчастіше вже реалізувалися в минулому. Але, зрештою, з великою ймовірністю безсистемне управління ризиками може призвести до реалізації потенційно великих втрат, з наслідками яких організація не завжди може впоратися.

Щоб уникнути описаного вище негативного сценарію та забезпечити ефективний фінансовий ризик-менеджмент, в організації необхідне впрова-

дження системи управління фінансовими ризиками, що дозволить застосувати систематичний підхід і контролювати можливі збитки від реалізації ризиків у всьому їхньому різноманітті. Ця система, на нашу думку, включає такі елементи [7, с. 61]:

- ✦ ідентифікація (класифікація) ризиків;
- ✦ моніторинг причин виникнення ризиків;
- ✦ моніторинг імовірності прояву кожного ризику, в результаті реалізації якого компанія може отримати значні втрати (рівень таких втрат для кожної організації визначається індивідуально);
- ✦ способи та основні показники оцінки ризиків;
- ✦ методи управління ризиками;
- ✦ інструменти контролю виконання (реалізації) методів управління ризиками та аналізу ефективності прийнятих управлінських рішень.

Саме «системний погляд» на проблему управління фінансовими ризиками дозволить контролювати ступінь впливу ризиків на прийняті управлінські рішення, а також визначити допустимі величини втрат від реалізації.

Безпосередньо сам процес управління фінансовими ризиками передбачає здійснення таких етапів [5]:

1. *Постановка цілі.* Знаходження оптимальних компромісів між бажаним і реальним, потребою в ресурсах та їх обмеженістю, очікуваним результатом і ризиком, пов'язаним із його досягненням тощо. Результатом цього етапу є знаходження початкового рівня ризику проекту чи фінансового рішення.
2. *Визначення можливих видів ризику.* Ідентифікація ризиків за різними параметрами (видами, можливими наслідками тощо) дозволяє згодом більш точно оцінити їх та вибрати правильні методи управління. На другому етапі відбувається якісна оцінка ризику.
3. *Оцінка ризиків.* Метою даного етапу є кількісний опис характеристик фінансових ризиків (імовірність реалізації, величина потенційного прибутку або збитків). У процесі проведення оцінки створюється модель імовірнісного розподілу. На даному етапі відбувається кількісна оцінка ризику.
4. *Вибір і реалізація методів управління ризиком.* На основі результатів попередніх етапів, які, по суті, є процесом аналізу ризиків і надають необхідні дані для прийняття управлінських рішень, відбувається процедура вибору найбільш правильних методів та інструментів управління фінансовими ризиками.
5. *Контроль виконання та аналіз ефективності прийнятих рішень.* Сутність ключового етапу полягає у створенні системи контролю за виконанням та аналізом ефективності результатів ухвалених управлінських рішень.

Важливу роль на цьому етапі грає вивчення звітності ризиків (складової частини системи планування), що включає в себе залежно від деталізації: карту ризиків, повний опис найбільш суттєвих ризиків та їх характеристику, а також виклад основних заходів щодо управління фінансовими ризиками. Після вивчення звітності відбувається оцінка ефективності обраних для управління фінансовими ризиками інструментів та загального рівня витрат і проведення заходів. Прикладом вимірювань, що проводяться, може служити оцінка впливу вибраних методів на зміну таких показників, як EVA, MVA, EBIT, ROE, ROS та ін.

Результати та висновки завершального етапу використовуються надалі в разі проведення схожих операцій для вдосконалення системи управління фінансовими ризиками. Незважаючи на важливість кожного елемента системи управління фінансовими ризиками (які, у тому числі, використовуються на різних етапах процесу управління), найбільш важливим, на наш погляд, є вибір методів управління індивідуально для кожного ризику, оскільки саме це, з одного боку, постає як ключовий елемент системи управління, а з іншого – визначає ефективність такої системи загалом.

Для управління фінансовими ризиками в організації використовуються методи, які зазначені на рис. 1.

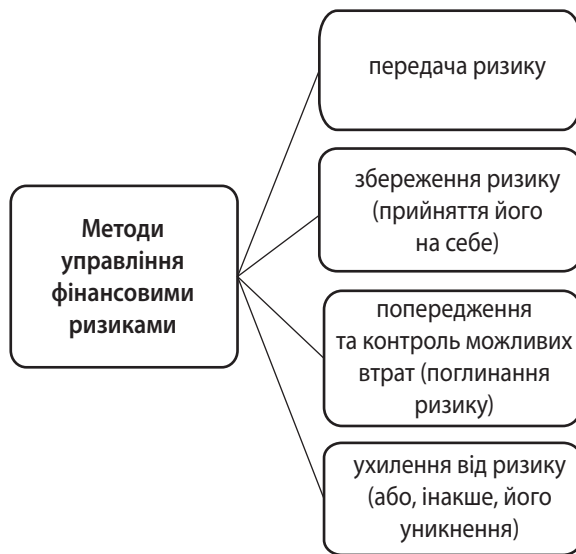

Рис. 1. Методи управління фінансовими ризиками

Джерело: складено на основі [2, с. 182].

Слід зазначити, що на практиці організація веде свою діяльність в умовах впливу на неї безлічі різних ризиків, тому найчастіше наведені методи використовуються в комплексі.

Метод ухилення (або уникнення) ризику – найпростіший метод, що полягає в повній відмові від участі в операціях і проектах, які можуть бути ризикованими, або у здійсненні лише тих із них, які містять у собі мінімальний рівень ризику. Щодо реального сектора економіки можна навести такі приклади

використання методу ухилення: відмова від послуг ненадійних партнерів, прагнення до роботи лише з контрагентами, які мають бездоганну репутацію, вимога гарантій або передоплати і т. ін.

Недоліки цього методу очевидні: втрата додаткових доходів, складність знаходження операцій, які передбачають гарантований рівень ризику чи доходу. Також варто сказати, що не в усіх ситуаціях можна уникнути ризику, наприклад якщо ризик новий чи наукомісткий, але визначає розвиток організації. Перевагою даного методу можна назвати можливість уникнути значних витрат на управління фінансовими ризиками (їх нейтралізацію).

Метод попередження та контролю можливих втрат – це метод управління фінансовими ризиками, що передбачає розробку комплексу певних дій, за допомогою яких можна знизити та контролювати ступінь втрат у разі реалізації фінансового ризику.

Прикладами дій, що становлять комплекс заходів реалізації даного методу, є: створення системи фінансового моніторингу, навчання персоналу, ретельне стеження за технологічними процесами, регулярне оновлення обладнання, введення систем контролю якості тощо.

Метод прийняття (збереження) ризику полягає в готовності прийняти можливі втрати та покрити збитки від них за свій рахунок і застосовується у випадках, коли існує можливість точно ідентифікувати джерела ризиків.

Застосовуючи цей метод, фінансовий менеджер згоден піти на ризик і при цьому очікує сприятливий результат від прийняття управлінського рішення, водночас у разі реалізації ризику він буде готовий покрити потенційний збиток. На практиці метод прийняття ризику використовується у випадках, коли ймовірність настання ризику або можливі збитки від його реалізації невеликі та не впливають на ведення господарської діяльності організації. Застосування даного методу передбачає створення спеціальних резервів і фондів, засобами яких компенсуватимуться збитки [5, с. 64].

Таким чином, метод прийняття ризиків, по суті, має на увазі використання самостраховання як способу управління фінансовими ризиками.

Іншим способом застосування методу прийняття ризику на підприємстві є створення окремих бізнес-одиниць або дочірніх компаній, в рамках яких здійснюється консолідація найризикованіших операцій, щоб можливі втрати обмежувалися лише вкладеним капіталом, а материнська компанія не несла б збитків. У рамках цього методу розрізняють два основні способи.

1. *Самостраховання, чи резервування.* Суть такого способу полягає у створенні спеціалізованих резервних фондів усередині організації, які будуть використані для покриття збитків у разі реалізації

фінансових ризиків. Наявність резервів усередині організації забезпечує її фінансову стійкість і дозволяє знизити або повністю покрити збитки, пов'язані з наслідком реалізації фінансового ризику. Основною перевагою резервування є те, що накопичені кошти залишаються всередині компанії та можуть бути перенесені на наступний період, якщо жоден із ризиків не реалізувався, а також відсутність страхових платежів.

2. *Лімітування*. Цей спосіб являє собою встановлення певних кількісних обмежень прийнятих ризиків та проведення постійного контролю їх виконання. Лімітування полягає в установленні максимального обсягу грошових коштів. Величина ліміту розраховується зі значень можливих втрат і підбирається таким чином, щоб втрати не могли відбитися на фінансовому стані організації. Ліміт не є константою та піддається постійним коригуванням з урахуванням ринкової кон'юнктури та завдань, поставлених перед менеджментом. Але ліміт завжди повинен мати конкретне економічне обґрунтування. Найбільш ефективний випадок застосування лімітування – неможливість задалегідь оцінити (наприклад, зважаючи на технічну можливість) рівень ризику проведення конкретної операції [10, с. 78].

Метод перенесення (передачі) ризиків – метод управління фінансовими ризиками, який полягає в передачі ризику на користь третіх осіб. У рамках цього методу розрізняють три основні способи.

1. *Страховання* – найпоширеніший і найчастіше використовуваний спосіб управління ризиками. Суть страхування полягає в передачі ризиків іншій компанії, яка формує спеціалізований страховий фонд за рахунок страхових внесків. Страхування за своєю суттю дуже схоже на резервування. Лише в разі страхування резервні фонди створюються всередині страхової компанії, тим самим організація частково звільняється від заморожування на рахунках певного обсягу коштів, але при цьому зобов'язана сплачувати страхові внески.

2. *Диверсифікація*. Важливим методом управління фінансовими ризиками організації є диверсифікація діяльності чи інвестиційного портфеля підприємства. По суті, даний спосіб є процесом розподілу коштів між різними об'єктами вкладень капіталу, ризики та дохідність яких безпосередньо не пов'язані між собою.

3. *Хеджування*. У разі застосування хеджування організація може зменшити величину можливих фінансових втрат від зміни ціни товару, процентних ставок і валютних курсів. Хеджування здійснюється шляхом укладання врівноважувальної угоди з іншою особою (шляхом використання похідних фінансових інструментів, таких як: форвардні контракти, ф'ючерсні контракти, опціони та свопи), яка відшкодує можливі втрати в майбутньому. Застосовуючи такий метод, організація може зафіксувати для себе ціни на певні товари або курс валюти, тим самим убезпечивши себе

від раптової їх зміни, і пережити несприятливі кризові часи. Також в умовах застосування хеджування організація може значно збільшити термін планування. Недоліком укладання хеджувальних контрактів є велика сума витрат, пов'язаних із оплатою послуг брокерів та депозитних внесків [8, с. 132].

ВИСНОВКИ

На підставі всього вищевикладеного можна зробити такий висновок: для того, щоб ефективно управляти фінансовими ризиками, необхідний системний підхід до поставленого завдання. Також слід пам'ятати про те, що витрати на впровадження системи фінансового ризик-менеджменту не повинні перевищувати величину потенційних втрат від реалізації ризиків, інакше така система вважається неефективною. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бондаренко Є. К. Сутність страхування фінансових ризиків та його особливості в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2016. Вип. 18. Ч. 1. С. 150–153. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/69710/3/Bondarenko_Article.pdf
2. Волкова Н. А., Подвальна Н. Е., Семенова К. Д. Економічний аналіз : навч. посіб. Одеса : ППЦ «Белка», 2020. 240 с.
3. Доценко І. О. Стратегія управління фінансовими ризиками підприємства в процесі формування його фінансової безпеки. *Modern Economics*. 2020. № 20. С. 73–78. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V20\(2020\)-12](https://doi.org/10.31521/modecon.V20(2020)-12)
4. Жижор О. Б., Котова Н. М. Шляхи нейтралізації фінансового ризику і підвищення фінансової стійкості підприємства в сучасних умовах господарювання. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2012. № 1. С. 76–78.
5. Ковальчук Н. О., Фецишин М. П., Жаворонок А. В. Теоретичні аспекти аналізу складу, структури активів та джерел їх фінансування. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 23. С. 64–69. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2019.23.64>
6. Корж Н. В. Методи управління фінансовими ризиками. *Траєкторія науки*. 2016. Т. 2. № 10. С. 11–16.
7. Костецький В. В., Бутов А. М. Напрями побудови системи управління фінансовими ризиками на підприємстві. *Український журнал прикладної економіки*. 2016. Т. 1. № 3. С. 60–66. URL: <http://dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/6196/1/7.pdf>
8. Нескородев С. М., Грачова О. О. Дослідження сутності управління фінансовими ризиками підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2014. № 47. С. 132–136.
9. Орлик О. В. Фінансові ризики в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. *Інноваційна економіка*. 2016. № 5–6. С. 218–223. URL: <http://dSPACE.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5113/1/Фінансові%20ризики%20в%20системі%20забезпечення%20фінансово-економічної%20безпеки%20підприємства.pdf>

10. Тимошенко Ю. О. Фінансові ризики в системі економічної безпеки України. *Вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2014. Т. 5. № 6. С. 77–80. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_06/273.pdf

REFERENCES

Bondarenko, Ye. K. "Sutnist strakhuvannia finansovykh ryzykiv ta yoho osoblyvosti v Ukraini" [The Essence of Financial Risk Insurance and its Features in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia «Ekonomiczni nauky»*, iss. 18, part 1 (2016): 150-153. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/69710/3/Bondarenko_Article.pdf

Dotsenko, I. O. "Stratehiia upravlinnia finansovymu ryzykamy pidpriemstva v protsesi formuvannia yoho finansovoi bezpeky" [Strategy of Management of Financial Risks of the Enterprise in the Process of Formation of its Financial Security]. *Modern Economics*, no. 20 (2020): 73-78. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V20\(2020\)-12](https://doi.org/10.31521/modecon.V20(2020)-12)

Korzh, N. V. "Metody upravlinnia finansovymu ryzykamy" [Methods of Financial Risk Management]. *Traiektoriia nauky*, vol. 2, no. 10 (2016): 11-16.

Kostetskyi, V. V., and Butov, A. M. "Napriamy pobudovy systemy upravlinnia finansovymu ryzykamy na pidpriemstvi" [Construction Areas of Financial Risk Management at the Enterprise]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky*, vol. 1, no. 3 (2016): 60-66. <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/6196/1/7.pdf>

Kovalchuk, N. O., Fedyshyn, M. P., and Zhavoronok, A. V. "Teoretychni aspekty analizu skladu, struktury aktyviv ta dzherel yikh finansuvannia" [Theoretical Aspects of the Analysis of the Composition, Structure of Assets

and Sources of their Financing]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 23 (2019): 64-69. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2019.23.64>

Neskorodiev, S. M., and Hrachova, O. O. "Doslidzhennia sutnosti upravlinnia finansovymu ryzykamy pidpriemstva" [Research the Essence of the Financial Risk Management of the Enterprise]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, no. 47 (2014): 132-136.

Orlyk, O. V. "Finansovi ryzyky v systemi zabezpechennia finansovo-ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva" [Financial Risks in the System of Ensuring Financial and Economic Security of the Enterprise]. *Innovatsiina ekonomika*. no. 5-6 (2016): 218-223. <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5113/1/Фінансові%20ризиків%20в%20системі%20забезпечення%20фінансово-економічної%20безпеки%20підприємства.pdf>

Тимошенко, Ю. О. "Фінансові ризики в системі економічної безпеки України" [Financial Risks in the System of Economic Security of Ukraine]. *Visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia «Ekonomiczni nauky»*, vol. 5, no. 6 (2014): 77-80. http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_06/273.pdf

Volkova, N. A., Podvalna, N. E., and Semenova, K. D. *Ekonomicnyi analiz* [Economic Analysis]. Odesa: PPTS «Belka», 2020.

Zhykhor, O. B., and Kotova, N. M. "Shliakhy neitralizatsii finansovoho ryzyku i pidvyshchennia finansovoi stiikosti pidpriemstva v suchasnykh umovakh hospodariuvannia" [Ways to Neutralize Financial Risk and Increase the Financial Stability of the Enterprise in Modern Business Conditions]. *Visnyk Universytetu bankivskoi spravy Natsionalnoho banku Ukrainy*, no. 1 (2012): 76-78.

УДК 339.187
 JEL: D53; G23; Q16; P34
 DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-10-186-192>

ЛІЗИНГ – ІНТЕГРОВАНА ФОРМА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

©2022 РИБЧУК А. В., ПАЛАСЕВИЧ М. Б.

УДК 339.187
 JEL: D53; G23; Q16; P34

Рибчук А. В., Паласевич М. Б. Лізинг – інтегрована форма підприємницької діяльності

У статті аналізуються різнопланові аспекти визначення економічного змісту лізингу як інтегральної форми підприємницької діяльності, яка включає орендні, кредитні та інвестиційні відносини. Зазначено, що у функціональному аспекті лізинг є інститутом, який забезпечує технічне переозброєння підприємств і прискорення науково-технічного прогресу за допомогою прямих інвестицій у матеріальній та фінансовій формах. Підкреслено, що лізинг має складну потрібну основу та містить у собі одночасно елементи торговельної угоди, інвестиційної та орендної форм діяльності, які тісно поєднуються та взаємодіють одна з одною, утворюючи нову економіко-правову форму підприємницької діяльності. При цьому право користування майном відокремлюється від права володіння ним. В окремих випадках після закінчення терміну лізингу може бути передбачено право лізингодержувача на купівлю об'єкта та право власності на нього. Показано, що функціонування лізингу як самостійного виду підприємництва ґрунтується на можливості поділу компонентів власності на дві складові – користування об'єктом (використання його відповідно до призначення та з метою отримання доходу) та права абсолютної власності особи. Водночас лізинг розглядається як один із механізмів подолання кризових явищ в економіці та поліпшення інвестиційного клімату. Обґрунтовано, що подальший розвиток лізингового бізнесу потребує вдосконалення механізмів лізингу та нових, складніших схем здійснення угод, оскільки лізингові відносини – це особливий тип фінансових відносин, специфіка яких полягає в тому, що він використовується, передусім, як форма фінансування інвестицій, сприяє збільшенню економічного потенціалу як окремих економічних суб'єктів, так і ринку лізингових послуг загалом. Пропонується уточнене визначення лізингу як самостійної, системоутворювальної, інтегральної, економіко-правової форми підприємницької діяльності, що включає цілий комплекс економічних відносин – інвестиційних, кредитних, орендних і торговельних.